

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ПАЛИВНИМИ РЕСУРСАМИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

На початку ХХІ ст. ринок паливних ресурсів динамічно розвивається та змінюються. При цьому, міжнародний ринок палива піддається впливу величезної кількості зовнішніх чинників. Торгівля паливними ресурсами характеризується певними особливостями:

попит та пропозиція на міжнародному ринку паливних ресурсів залежить від соціально-економічної ситуації та рівня розвитку економіки, величини розвіданих і потенційних запасів, кліматичних умов, наявності транспортної інфраструктури країн-експортерів та країн-транзитерів, особливо у найважливіших сировинних регіонах. У зв'язку з цим у цілому торгівля сировинними паливними ресурсами характеризується високою волатильністю на ринках;

із розвитком інноваційних технологій видобутку сировинних паливних ресурсів у 10-20-х рр. ХХІ ст. спостерігається і надалі спостерігатиметься довгострокове перевищення пропозиції сировинних паливних товарів над попитом на них. Дана ситуація на міжнародних сировинних паливних ринках призводить до падіння ціни на сировинні паливні ресурси та зумовлює економічні кризи у країнах, які є активними експортерами цих ресурсів (з вузькою сировинною спеціалізацією), оскільки експорт паливних сировинних ресурсів забезпечує їм від 50 до 100% доходів від експорту та величезну частку доходів бюджетів (наприклад, доходи бюджету Венесуели від експорту нафти складають біля 50% загального розміру доходів бюджету [1]);

партнери мають на меті забезпечити тривалі відносини на основі міжнародних угод, в яких експортерів буде забезпечений збут паливного ресурсу на тривалу довгострокову перспективу, а імпортер матиме гарантовані

регулярні поставки сировинних паливних ресурсів. Проте, часто при зміні ціни на сировинних ринках після підписання довгострокового контракту одні партнери несуть збитки від угоди, а інші отримують додатковий дохід. Така ситуація призводить до виникнення спорів і додаткової дестабілізації ринків сировинних паливних ресурсів і змушують контрагентів звертатись до міжнародних арбітражів (наприклад, Стокгольмський арбітраж [2], у якому розглядається газова суперечка між НАК «Нафтогаз України» та Газпромом [3]);

зростають обсяги втручання держави та інших суб'єктів, що не мають прямого відношення до торгівлі сировинними паливними ресурсами (наприклад, блокування торгівлі вугіллям між окупованими районами Донецької та Луганської областей та вільними територіями України), у визначення обсягів, напрямків, форм і методів торгівлі паливними матеріалами;

високий рівень монополізації ринку паливних ресурсів. Найбільші промислові та торговельні компанії, часто за безпосередньої підтримки національного уряду (наприклад, Газпром та Роснефть за підтримки російського уряду), прагнуть встановлювати монопольно високі ціни на сировинних ринках для імпортерів сировинних паливних ресурсів;

підвищуються вимоги імпортерів енергетичних ресурсів до екологічної безпеки товарів, що постачаються на внутрішній ринок імпортерів;

зростає обсяг торгівлі напівфабрикатами, виготовленими на основі енергетичної сировини, а також паливною сировиною глибокої переробки і спеціально підготовленими матеріалами підвищеної якості;

знижуються темпи зростання експорту сировинних паливно-енергетичних товарів при абсолютному збільшенні розмірів торгівлі даної товарної групи [4, с. 77](світовий ринок палива включає торгівлю товарами розділу 3 Стандартної міжнародної торговельної класифікації (СМТК) ООН: вугіллям, коксом, брикетами (група 32); нафтою, нафтопродуктами і подібними їм товарами (група 33); природним і штучним газом (група 34); електроенергією (група 35) [4, с. 88]).

світова геополітика та геоекономіка, з одного боку, та ринок паливних ресурсів, з іншого боку, є надзвичайно тісно пов'язаними. Взаємний вплив простежується у всьому. Наприклад, пришвидшення темпів зростання світової економіки і підвищення стабільності та прогнозованості світової політики провокує зростання ціни паливних ресурсів на світовому ринку, а зменшення темпів зростання та політична нестабільність у світі призводять до падіння цін на паливні ресурси. І навпаки, позитивна політична і економічна динаміка та зростання виробництва паливних ресурсів у країнах-експортерах та країнах-транзитерах призводять до зменшення світових цін на паливно-енергетичну сировину, а політична чи економічна нестабільність у цих країнах провокує збільшення цін на паливні ресурси у світі. Звідси, для ефективного управління світовою економікою і політикою та прогнозування тенденцій її розвитку і програмування позитивних економічних тенденцій потрібно здійснювати ефективне управління тенденціями на ринку паливних ресурсів, а для забезпечення прогнозованого ефективного розвитку ринку паливних ресурсів потрібно забезпечити поступальний розвиток світової економіки.

Література:

1. Доходи бюджету Венесуели в 2009 р. знизяться на 6,7%DAILY // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://daily.rbc.ua/ukr/show/dohody_byudzheta_venesuely_v_2009_g_sn_izyatsya_na_6_7_220320091
2. Arbitration institute of the Stockholm chamber of commerce [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sccinstitute.com/>
3. Стокгольмський суд завершив слухання по иску "Нафтогаза" к "Газпрому" [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lb.ua/economics/2016/12/05/352587_stokgolmskiy_sud_zavershil_slushaniya.html
4. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник; 2-ге видання, перероблене і доповнене / За редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової, К.І. Ржепішевського. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 656с.